

## תשכו

## הלכות עירובין שסא-שסב

וכן בית שנפרץ בקרן זוית ממשכו<sup>10</sup> לרשות הרבים או לכרמלית<sup>11</sup> אפילו כפחות מעשר אסור אם גם הקרוי נפרץ מעל הזוית עד שהנשאר הוא כאלכסון מכותל זה לכותל שאצלו שאז אין אומרים בו פי תקרה יורד וסותם? לפי שהמעם שאומרים פי תקרה יורד וסותם הוא משום שדומה לפתח ובקן זוית אין דרך לעשות שם פתח כלל<sup>12</sup>.

אבל פתח שאינה בקרן זוית אומרים בה פי תקרה יורד וסותם אפילו היא יתירה מעשר<sup>13</sup> רק שאינה במילואה<sup>14</sup>.

ויש אומרים<sup>15</sup> שאפילו היא במילואה אפילו נפרצו ב' מחיצות זו אצל זו במילואם<sup>16</sup> ונשאר קרוי עליהם אומרים בו פי תקרה יורד וסותם אם נשאר שם ב' מחיצות דבוקות זו בזו<sup>17</sup> אבל אם נפרצו ב' מחיצות זו כנגד זו במילואה או ביותר מעשרה ונשאר ב' מחיצות שלימות זו כנגד זו<sup>18</sup> כיון שיש ביניהם פילוש<sup>19</sup> וקפנדריא<sup>20</sup> מפרצה זו לפרצה שכנגדה אין אומרים בהן פי תקרה יורד וסותם וכן עיקר<sup>21</sup> ואף על פי כן מוב לחוש לסברא הראשונה<sup>22</sup> כמו שנתבאר בס' שמי"ח<sup>23</sup>:

ז יש אומרים<sup>24</sup> שאין פי תקרה יורד וסותם אפילו לפרצה שמרוח אחד אלא אם כן יש ברוחב הקרוי ד' טפחים<sup>25</sup>.

ויש אומרים<sup>26</sup> שצריך גם כן שלא יהא פי התקרה משופע כנגון שלנו<sup>27</sup> שאז אין בהם פה ולא אמרינן אלא פי תקרה יורד וסותם:

## שסב איזה מחיצה קרוי מחיצה למלמל וכו' כ"ב סעיפים:

א כל מחיצות שלא נעשו כדי לדרור בתוכן<sup>28</sup> דהיינו לכניסה ויציאה תמיד<sup>29</sup> (ענין ס' שני"ח גבי קרפף) אלא לשמור מה שיחורו בתוכן<sup>30</sup> או לישב בתוכן לשמור השדות<sup>31</sup>

**לט** רש"י סוכה שם ד"ה מדינא ק"י. וראה גם לעיל ס' שמו ק"א ס"ק א.  
**מ** ב"י שם. עיי' ת"א ס' שמו ס"ק ג.  
**מא** מהר"ל שם.  
**מב** סעף יב.  
**מג** תוס' שם פ, א ד"ה קודר. דא"ש שם פ"ח ס"ז. רמ"א ס"ב.  
**מד** ראה לקמן ס' ססח ס"ז 'צריאה לקבל מעוביה'.  
**מה** רש"י שם ג, ב ד"ה אצרי כי רב. לפירושו בגמרא שם. מור וש"ע ס"ב (ומ"ש ת"ח ס"ק ב, לפ"ש בחברי הדבור באופן אחר, אינו עולה כלל לפ"ד רש"י, אלא סבירא ליה בהא דס"י שח שריק בקרפף הקילו (ומלועיל שם ס"ב), דלא כס"ז. ותוס' שם ד"ה קרויו ודא"ש שם סבירא להו ג"כ הכי, מדלא הקשו זה על רש"י, לומר שגם כגן משופע אמרינן יורד וסותם).  
**מו** רש"י שם.

### סימן שסב

**א** רב הונא עירובין כ"ו, א. רש"י שם ד"ה לנתח. מור וש"ע ס"א.  
**ב** רש"י שם כב, א ד"ה כל אור.  
**ג** סעף ג.  
**ד** גמרא ורש"י כ, א שם. מור וש"ע שם.  
**ה** ברייתא שם כב, א. רש"י שם ד"ה וכל רידה. מור וש"ע שם ופי' שנה ס"א. מ"א ס"ק א.

**כח** חשונה שח כפירוש רב שם ע"ב. מור וש"ע שם.  
**כט** רדכי מוקי לה למתניתין רב שם גזר, א. תוס' שם ד"ה ושמואל.  
**ל** תוס' שם ד"ה בשתי ד"ה קרויו. דא"ש שם פ"ח ס"ג. מור וש"ע שם.  
**לא** תוס' שם ד"ה בשתי דא"ש שם. ב"י ד"ה ואם נפרץ. לבוש ס"ב.  
**לב** גמרא שם ד"ב.  
**לג** גמרא ללישנא קמא לעומאל (כפירוש גורסת חוס' וכן רב מודה בה ללישנא בתרא, רבותיה פסק בעל המאור שם ד"ה. חז"ר שפרעה (הובא ברא"ש שם, וברפ"א שם ד"ה איבא דאורי ביותר מעשר, ובכ"י ד"ה אבל פירצה). עבודת הקודש שער א סמ"ו (הובא במ"ז פ"ז הל"ה, ובכ"י שם). ש"ת מדר"ל ס' קמו (הובא במ"א ס' שנה ס"ק ג, ובפ"ז ס' ששה ס"ק ו).  
**לד** רא"ש שם. מור וש"ע שם. ובכ"י שם כתב שכן נראה דעת הר"ף ורמב"ם פ"ז הל"ה. וראה פס"ד שסא, ד' **לה** מנשא"ל לדעת הא' לדלעיל היינו דוקא כשאנשים במילואה, ודל"ע אין חילוק בין מרוח אחת לשתיים (תוס' שם).  
**לו** תוס' רא"ש שם משם ר"ת. מור ורמ"א ס"ב.  
**לז** מנשא"ל שם גזר, א כתבמים. סוכה יח, ב. מור ורמ"א שם.  
**לח** סוכה שם.

# הלכות עירובין שם ב

## תשכו

שאינו דר בה יומם ולילה אלא מסתופף בצלה בלבד כשהחמה עומדת עליו (אבל סוכה שדר בה השומר יומם ולילה דירה מעולה היא כמו שנתבאר בס"י שני"ח<sup>1</sup>) וכן מחיצות העשוין לצניעות בעלמא<sup>2</sup> כגון הבנאים שבונים בחמה ועושין מחיצה להגן עליהם מפני החמה<sup>3</sup> וכן האסדרה שבונים בתוך הפרס<sup>4</sup> (שתשמש מחיצה זו ג"כ אינו קבוע<sup>5</sup> להתלונן בצלה אפילו יום ולילה אחר בקביעות אלא כשהחמה קודרת בלבד אבל מחיצה העשויה ליום ולילה אחר דירה מעולה היא<sup>6</sup> כמו שנתבאר בס"י ש"ס<sup>7</sup>).

וכל מחיצות אלו אף על פי שהן מחיצות נמורות מן התורה והזורק לתוכן מרשות הרבים חייב<sup>8</sup> אפילו יש בתוכן כמה מילין<sup>9</sup> מכל מקום מדברי סופרים אין מטלטלין בתוכן אלא בד' אמות אם יש בתוכן יותר מבית סאתים מפני שהן אינן חשובות מוקפות לדירה אבל עד בית סאתים ועד בכלל מותר לטלטל בכל המוקף<sup>10</sup>:

**ב** לפיכך אין שענפו יורדין למטה כל סביבו אם אינם גבוהים ג' טפחים מן הארץ<sup>11</sup> ועיקרן במקום שמתחברים לאילן הוא גבוה ו' טפחים<sup>12</sup> הרי הם חשובים מחיצה ומותר לטלטל בתוכן אף על פי שלא נעשו לדירה.

והוא שמלא האויר שבין הענפים בעצים או בקש<sup>13</sup> ויקשרם<sup>14</sup> שם<sup>15</sup> כדי שלא ינרם הרוח שכל מחיצה שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה אינה מחיצה<sup>16</sup>.

והוא הדין אם אין גבוהים ו' טפחים במקום שמתחברים לאילן אלא שבאמצע הם גבוהים עשרה שעשויים כקשת וצריך שיהא ביניהם ד' על ד' בכל גובה עשרה שאם אין ביניהם ד' אלא מלמטה מעשרה ואילך הרי הן ככרמלית<sup>17</sup>:

**ג** וכל זה עד בית סאתים אבל יותר מבית סאתים אסור<sup>18</sup> ואפילו נמץ האילן מתחלה לשם כך<sup>19</sup> כדי שיהיו ענפיו מחיצות סביבו להתיר שם הטלטול אף זה מועיל כלום כיון שאינו עשוי לדור בו אלא להסתופף בצלו לשמור השדות<sup>20</sup> אבל אם הוא עשוי לדור בו ואפילו לא נמנעו מתחלה כדי לדור בו אלא שמילא קש בין הענפים כדי לדור בו<sup>21</sup> אם רוב הרופן מן הקש הממלא שם לדירה הרי זה כאלו כל הרופן עשוי לדירה ומטלטלין שם אפילו ביותר מסאתים<sup>22</sup> (ואפילו שאין ברוחב הקש יותר מעשר מותר ואם יש ברוחבו יותר מעשר אף על פי שאינו רוב הרופן גם כן מותר<sup>23</sup> כמ"ש בס"י שני"ח<sup>24</sup>):

1 ת"א מ"א א וס"י שנה מ"ק ד.

2 סעף ו' ש"י.

3 ח רב אמינן שם כו, א. מור ושולע שם.

4 רש"י שם ד"ה אהרבלין.

5 רש"י שם כו, א ד"ה הורע בשם תשובת הגאונים. תוס' שם כו, ב ד"ה הורע מוסתג בשם כ"ג.

6 רא רש"י עירובין שם ק, א ד"ה משום. תוספת שבת שם.

7 ג' טפ"ח עירובין מו, ב ד"ה לא התיירם.

8 יג סעף א.

9 ד' כרעלי ס"י שנה מ"א ושי"ג.

10 טו כרעלי ס"י שנה ס"ז ושי"ג.

11 טז דשבי' עירובין כו, א ד"ה פירא דבי תורי, ובעמדת

הקדש שער ג מ"א. מ"ג הל' שבת פ"ז דמ"ז. טו

ושו"ע שם.

12 יז תוס' עירובין צט, ב. רש"י ד"ה המוקף. מור ושולע

מ"א.

13 יח רש"י שם מו, א ד"ה המסקר. מור ושולע שם.

14 יט סוכה כד, ב. מור ושולע שם.

15 כ רש"י שם ד"ה העביר. מור ושולע שם.

16 כא ע"י ס"י תולד (ס"י זה משני"ד לא הניע לדנוג, וראה

שולע שם מ"ז) ובתוספות יו"ט עירובין פ"י מ"ח.

17 כב רב אחא בר יעקב שם. מור ושולע שם. וראה לקמן ס"י

שסג. מ"ז.

18 כג מ"א מ"ק ב. תוספת שבת מ"ק ב.

19 כד רב הונא בריה דרב הושע עירובין צמ, מע"ב. מור

ושולע שם.

20 כה שם מו, א. מור ושולע שם.

21 כו רש"י שם ק, ת"א ד"ה משום דהוי. מור ושולע שם.

22 וראה הע"ב תתיש ע"י 49.

23 כז ראה כ"ה החיים מ"ק יח.

24 כח מ"א מ"ק ג.

25 כט פ"י מגדים י"א מ"ק ג.

ל סעף ג.

# הלכות עירובין שם

## תשכח

ך תל שנוכה ה' מפחים ועשה עליו מחיצה ה' מפחים הרי זה על גביו רשות היחיד  
 גמורה<sup>27</sup> לכל דבר<sup>28</sup> שהרי יש כאן מחיצה ו' מפחים היינו ה' מפחים מן גובה עצמו  
 שאומרים בו גור אסיק מחיצה למעלה<sup>29</sup> כמו"ש בס"י שם"ה<sup>30</sup> וה' מפחים מן המחיצה  
 שהמחיצה וגור מצטרפין.

מחיצה העומדת מאליה<sup>31</sup> והיינו שלא נעשית לשם מחיצה<sup>32</sup> כשרה לכל דבר:

ה מחיצה שנעשית בשבת בשונג כשרה לכל דבר במיוד מחיצה היא<sup>33</sup> להחמיר להיב  
 הזורק מתוכה לרשות הרבים אבל לא להקל להתיר הטלטול בתוכה<sup>34</sup> משום קנס<sup>35</sup>  
 כמה דברים אמורים כשלא היתה שם מחיצה כלל בתחלת השבת אבל אם היתה שם  
 והסירה והזיז ועשאה אפילו במיוד חזרה להתירה הראשון<sup>36</sup>:

ז וכל זה כשהמחיצה היא ברשות הרבים או בכרמלית ועל ידה נעשה שם רשות היחיד  
 אבל אם גם כלא מחיצה זו יש שם עוד מחיצות שעל ידן נעשה שם רשות היחיד  
 גמורה מן התורה אלא שהיא אסור לטלטל שם מדברי סופרים מועלת מחיצה זו להתיר  
 לטלטל שם<sup>37</sup> ואפילו לא היתה בתחלת השבת<sup>38</sup> ונעשית בשבת כמיוז.

ואם היתה שם בתחלת השבת ונפלה אחר כך מותר אפילו לא חזרה ונעשית כלל שכיון  
 שגם מכלעדיה יש שם עוד מחיצות הרי אנו אומרים שבת כיון שהותרה הותרה<sup>39</sup>:

ז כיצד כגון שנים או שלשה שהקיפו במחצלאות סביבותיהם<sup>40</sup> ברשות הרבים או  
 בכרמלית<sup>41</sup> והברדלו גם ביניהם ולא עירבו יחד והיה כל אחד מותר לטלטל בשלו<sup>42</sup>  
 ובשבת נגללו המחצלאות שביניהם אנו אומרים שבת כיון שהותרה הותרה<sup>43</sup> כיון שגם  
 מכלעדי המחצלאות שביניהם היתה רשות היחיד גמורה על ידי מחצלאות הראשונות.

ואם קודם השבת לא היו מחצלאות פרוסות ביניהם ונפרסו בשבת אפילו במיוד מותר<sup>44</sup>.

אבל מחצלאות החיצונות שנפרסו בשבת במיוד אינן מועילות אלא אם כן היו כבר פרוסות  
 בתחלת השבת ונגללו והזיזו ונפרסו<sup>45</sup> ואם לא חזרו ונפרסו אין אומרים בהם שבת כיון  
 שהותרה הותרה הואיל ואין כאן מחיצות המפסיקות בין רשות הרבים או כרמלית גמורה.

(אבל קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה אף על פי שהוא ככרמלית מדברי  
 סופרים כיון שמן התורה הוא רשות היחיד גמורה אומרים בו שבת כיון שהותרה הותרה  
 כמו"ש בס"י ש"ם<sup>46</sup>):

ך וכן שתי פתות שבים שהן קשורות זו בזו ועירבו יחד<sup>47</sup> ובשבת נפסקו אין אומרים

לא עירובין צד, ב. מור ושליע ס"ב.  
 לב מור ושליע שם. וראה עולת שבת ס"ק ב. תוספת שבת  
 ס"ק ג. וראה גם לקמן ס"י שעב ס"ה. ס"י תה מ"ג ס"ז.  
 לג תוספת שבת שם. וראה רשומות שעורים שבת ס"י  
 לה.  
 לד סק"ף א.  
 לה גמרא עירובין טו, א. מור ושליע ס"ג. וראה גם לעיל  
 ס"י שנה ס"ב וסמ"ז. לקמן ס"י שבט ס"ג.  
 לו מור ושליע שם.  
 לז ברייתא שבת קא, ב. מור ושליע ס"ג.  
 לח רב תתן שם. מור ושליע שם.  
 לט רש"י שם ר"ה אמוד.  
 מ ר"ן שם ר"ה וכן מחצלאות בשם ר"ת. מור ושליע שם.  
 מא תוס' שם ר"ה כי בשם ר"ת. מ"א ס"ק ד.

מב מ"א שם.  
 מג עירובין יז, א. מ"א שם. ובלעיל ס"י שם ס"ד וש"ג.  
 מד ברייתא שבת קא, ב.  
 מה שגם בזה אין אומרים כיון שהותרה הותרה חלקמן  
 בסמ"ך.  
 מז תוס' שם ר"ה כי רש"י שם פ"א ס"ב.  
 מז מ"א שם. ובלקמן ס"י שער ס"ב.  
 מח תוס' ורא"ש שם. מ"א שם.  
 מט ר"ן שם. מור ושליע שם. מ"א שם.  
 נ דב חייא בר יוסף אמר רב עירובין צד, א. ובלקמן שם.  
 ס' שפת ס"ג.  
 נא סק"ף ד.  
 נב ברייתא שבת קא, ב. רמב"ם הל' עירובין פ"ג הכ"ה.

# הלכות עירובין שם ב

## תשכט

בהן שבת כיון שהותרה הותרה לפי שכשנפסקו הרי זה כאלו היום מפסיק ביניהן<sup>11</sup> כמ"ש בס' שני"ה<sup>12</sup> והיום הוא כרמלית נגמרה<sup>13</sup> אבל אם חזרו ונקשרו אפילו במזדור חזרו להתירן הראשון<sup>14</sup> כיון שמבלעדי זה היו שתייהן רשות היחיד<sup>15</sup>:

**ט** מפניה מותר למלטל בכולה<sup>16</sup> אפילו היא יותר מבית סאתים מפני שחשובה למוקפת דירה<sup>17</sup> ואין אומרים מחיצותיה להבריה מים נעשו<sup>18</sup> שלא לדירה<sup>19</sup>.

ואין צריך לומר אם כפאה לדור תחתיה<sup>20</sup> שכפיתיה זו היא עשיית מחיצתה לדירת מטה ונעשה ע"י כן מוקפת לדירה גם על גבה מלמעלה משום גוד אסוק<sup>21</sup>.

אבל אם כפאה לזופתה אין מטלטלין בה<sup>22</sup> בין תחתיה<sup>23</sup> בין עליה אלא כד' אמות אם היא יותר מסאתים מפני שבטל מחיצותה מתורת דירה בכפיתין זו שאינו עומדות כל זמן כפיתין לא לדירת מטה ולא לדירת מעלה<sup>24</sup>:

**י** בכל עושה מחיצתה<sup>25</sup> מבעוד יום אפילו בכלים<sup>26</sup> ואוכפות<sup>27</sup> הגבוהים<sup>28</sup> מ' מפתים<sup>29</sup> אף על פי שסופן להנצל אחר השבת<sup>30</sup> ואפילו מחיצות של ערב בלא שתי<sup>31</sup> כגון של הבלים המתוחים על גבי יתדות סביב<sup>32</sup> חבל על גבי חבל כגובה<sup>33</sup> מ' מפתים או של שתי בלא ערב<sup>34</sup> כגון קנים הגבוהים עשרה הנעוצים כארץ זה אצל זה<sup>35</sup> הרי זה מועלת עד בית סאתים אפילו ליחיד בישוב כמו שנתבאר בס' ש"ם<sup>36</sup>.

ובלבד שלא יהיה בין חבל לחבורו או בין קנה לחבורו ג' מפתים<sup>37</sup> וכל אייר שהוא פחות מג' מפתים נחשב כסתום לנמרו<sup>38</sup> אבל אם יש אפילו בין חבל אחד לחבורו ג' מפתים אינו מחיצה כלל (אלא אם כן האויר של ג' מפתים הוא באמצע) ויש מחבל העליון של ג' מפתים הללו עד חבל העליון שבראש גובה המחיצה יותר מג' מפתים סתום בחבלים ומחבל התחתון של ג' מפתים אויר הללו סתום גם כן בחבלים עד פחות משלשה סמוך לארץ<sup>39</sup> שאם אין מחבל העליון של ג' מפתים הללו עד חבל העליון שבראש גובה המחיצה אלא ג' מפתים סתומים בחבלים<sup>40</sup> הרי האויר שמצד זה ומצד זה לג' מפתים הללו

---

**נג** תוס' שם ד"ה נפסקו.  
**נד** סעף ה.  
**נה** כדלעיל ס' שמה ס"ט.  
**נו** כרייתא שם, וכמעניה דהר"ן שם. וראה לקמן ס' שע"ד ס"א וס' שפ. ס"ב המעט שאומרים כאן חזרו ונעורו.  
**נז** כמענה דהתוס' (ה"ד כ') והרא"ש שם גבי מוצללות (ואל דלעיל במהצללות מיירי לענין למלטל בשלו, כשלא עירבו ידו, אפילו לא היו פרוסות בתחת השבת, ובאן מיירי לענין למלטל מספינה לספינה, כשעירבו ידו, ובבילוי דקאן כשהיו קשורות בתחת השבת).  
**נח** רב עירובין ז, א, דפסקתן בותיה שם ז, ב. מור ושול"ע ס"ד.  
**נט** רש"י שם ד"ה מותר תוס' שם ד"ה איתבר ספינה. מור ושול"ע שם.  
**ס** שם ז, ב.  
**סא** רש"י שם ד"ה להבריה.  
**סב** גמרא שם. מור ושול"ע שם.  
**סג** רש"י שם ד"ה מאי שנא מנג. לבוש ס"ד. מ"א ס"ק ו.  
 וכנגז בנג דלעיל ס' שנה ס"ה.  
**סד** גמרא שם. מור ושול"ע שם.  
**סה** רש"י שם ד"ה שפאה לפתה. הובא בכ"י ר"ה ומ"ש כפאה. ב"ח ד"ה ספינה. מ"א ס"ק ו.

---

**טו** רש"י שם.  
**טז** משנה עירובין מו, א – לענין לחי. מור ושול"ע ס"ה.  
 וראה גם לקמן ס' ששג ס"ד.  
**טז** משנה שם מו, ב. מור ושול"ע שם.  
**טז** כרייתא שם סע"א. שול"ע שם.  
**טז** משנה שם.  
**עא** רש"י שם עה, ב ד"ה לענין מחוצה. וכדלעיל ס"א רסני במחוצה העשויה ליום ויליה.  
**עב** משנה שם מז, ב. מור ושול"ע שם.  
**עג** רש"י שם ד"ה זה למעלה מזה.  
**עד** רב המגנא אמר רב שם. מור ושול"ע שם.  
**עה** מור ושול"ע שם.  
**עו** סעף א.  
**עז** משנה שם מז, ב. מור ושול"ע שם. וראה גם לקמן ס' ששג סמ"א. ס"י רב ס"א.  
**עח** רש"י שם ד"ה זה למעלה וד"ה מערב מאי. רשב"א שם ד"ה ואם איתא. מ"א ס"ק מז.  
**עט** גמרא שם דלא אתי ומבטל. איבעי דרב המגנא שם אם נותר ממעט עומר מרובה על הפרזין. רא"ש שם פ"א ס"ב בשם רבאב"ד הקיילי דערב כשתי לענין זה (ואפילו בעניני כפרזין, וכדלקמן ס"ה). מ"א שם.  
**פ** ראה מ"ז וציונים.

הסתומים דהיינו האויר העליון שעד חבל שכראשי גובה המחיצה עם האויר של ג' טפחים הללו באים ומבטלים הג' טפחים סתומים שביניהם<sup>89</sup> אבל אם הסתום יותר מג' טפחים או אין אויר זה מכבטל הסתום שעליו הואיל והוא מרובה ממנו.

וכל זה בין חבל לחבל אבל אם יש אויר ג' טפחים מהארץ עד חבל התחתון אפילו משם ואיך סתום לגמרי יותר ממאה אמה אין זו מחיצה הואיל והגדלים יבולים לבקוע תחתיה<sup>90</sup> כמ"ש בס' שני"ה<sup>91</sup>:

**יא** וכל זה בחבלים אבל בקנים אם יש בין קנה אחד לחבירו ג' טפחים או יותר עד עשר אמות אין המחיצה נפסלת כשכיל זה<sup>92</sup> אלא אם כן הפרוץ מרובה על העומד כמו שיתבאר<sup>93</sup> ואפילו אם יש אויר סמוך לקצה המחיצה ולא נשאר שם עומד יותר מעשר עד הקצה אין אומרים שיבא אויר זה עם אויר העולם שהיון לקצה ויבטלו עומד הנשאר מאויר זה עד הקצה לפי שאין אומרים שהאויר מכבטל העומד אלא באויר שהוא נחשב כסתום על ידי העומד כגון האויר שבתוך המחיצה והאויר שלמעלה עד לרקיע שהוא נחשב ג'כ כסתום כשיש תחתיו עומד גבוה עשרה אבל אויר העולם שהיון לקצה המחיצה אין נחשב כסתום כלל על ידי העומד ולכן אינו מכבטלו כלל<sup>94</sup>:

**יב** אפילו מבטלי חיים עושים מחיצה<sup>95</sup> שיעמיד שם בהמה לדופן מבעוד יום<sup>96</sup> ומותר למלטל שם בשבת וכלבר שתהא קשורה שם<sup>97</sup> ע"ד שיתבאר בס' שם"ג<sup>98</sup> ואם החלל שבין הרגלים גבוה ג' טפחים צריך לגרור שם בקנים<sup>99</sup>:

**יג** ואפילו בשבת מותר לעשות מחיצה מהאנשים<sup>100</sup> העומדים זה אצל זה בפחות מג' טפחים<sup>101</sup> לפי שאין דרך בנין ככך<sup>102</sup> (שהרי האדם הוא בן דעת ועומד לדעת עצמו<sup>103</sup> מה שאין כן בהמה שהיא כעץ בעלמא והעמדתה למחיצה דומה לבנין<sup>104</sup>) ואפילו כשהם מהלכים ושובים מחיצה<sup>105</sup> וביניהם רשות היחיד גמורה<sup>106</sup> (אם הוא בענין שיש מהם כד' מחיצות מקיפות לחלל שביניהם):

**יד** כמה דברים אמורים שמותר להעמידם בשבת אלא כשהם אינם יודעים שלשם מחיצה הוא מעמידם שם<sup>107</sup> (שכיון שהם אינם מתכוונים למחיצה והם בני דעת ועומדים לדעת עצמן אין בזה משום עשיית מחיצה בשבת<sup>108</sup>) אבל אם אפילו אחד מהם יודע אסור להעמידם<sup>109</sup> ואם עבר והעמידם במזיד דינם כמחיצה הנעשית במזיד בשבת<sup>110</sup> שנתבאר למעלה<sup>111</sup>.

**צד** רש"י שם טור, ב ד"ה שלא לדעת.  
**צה** לתרוץ קושית רמ"ז ס"ק ג. משמעות רבינו יחזיקן שם ד"ה רב חסדא. ורבי משה דארזיך ס"ק ה. מ"א ס"ו תרל ס"ק יח. וראה גם לקמן ס"ד במוסרי.  
**צו** מ"א שם כשם רבינו ירוחם (נתיב ח סוף ה"א).  
**צא** ש"ת הרא"ש כלל ב ס"מ, ממשמעות הגמרא שם. מור וש"ע שם.  
**צב** ב"י ד"ה ואפילו באנשים, כשם ש"ת הרשב"א.  
**צט** גמרא שם טור, ב מור וש"ע שם. וראה גם לקמן ס"ו תה ס"ה.  
**ק** כרילעיל ס"ג במוסרי וש"ג.  
**קא** שכלי הלקט ס' קר. ארנות חיים ה"ל שבת ס' רטו כשם הרשב"א. ש"ע שם.  
**קב** רבינו יחזיקן שם ד"ה ותרוו דערבין. מ"א ס"ק יא.  
**קג** מעיפ"ס דהו.

**פא** תוס' שם ד"ה אי מקוי. מ"א שם.  
**פב** גמרא שם. מ"א שם.  
**פג** סעף י.  
**פד** משנה טור, ב. מור וש"ע ס"ב.  
**פה** לקמן ס"ח.  
**פו** תוס' שם ג. ב ד"ה ואנשינו בשם רצ"ב"א. מ"א ס"ק פו.  
**פז** משנה עירובין מו, א – לענין לחו. מור וש"ע ס"ה. וראה גם לקמן ס' שסג ס"ה.  
**פח** מונעם שיתבאר לקמן ס"ג במוסרי.  
**פט** רבנ"ם ה"ל שבת פמ"ז הבי"א. מור וש"ע שם.  
**צ** סעף ה.  
**צא** מוכח כג. א. מ"א ס"ק פ.  
**צב** עירובין מג, ב. שם טור, ב. מור וש"ע ס"ה.  
**צג** ס' התרוסס ס' רטו. שכלי הלקט ס' קר. מור וש"ע שם.

# הלכות עירובין שם תשלא

ואפילו אם לא הודיעם עתה שעושה מהם מחיצות אם קרוב הדבר שידעו כגון שעשה מהם מחיצה פעם אחת ונודע להם כבר לא יעשה הוא מהם מחיצה עוד<sup>קט</sup> שמה ורגישו בדבר מרם שיוספיקו לגמור עשיית המחיצה<sup>קכ</sup> ואח"כ יגמורו ונמצא נעשית באיסור<sup>קכ</sup> אבל יש להסתפק אם אדם אחר רשאי לעשות מהם מחיצה עוד<sup>קכ</sup> (וספק דברי סופרים להקל<sup>קכ</sup>):

**מן** ואפילו כשעושה מהם מחיצה פעם ראשונה אם מעמידם תחלה כמחיצות ואח"כ מוליכם כך כדי לטלטל ביניהם כשהם מהלכים קרוב הדבר שירגישו בדבר קודם שיגמור הולכתם אותם כמחיצות כיון שהעמידם תחלה ואח"כ מוליכם והוא הולך ביניהם ולא התירו לטלטל ביניהם דרך הילוכם אלא כשהם מהלכים מעצמם<sup>קכ</sup>:

**מן** אם באו תחלה שלא לדעת אף על פי שאח"כ הרגישו בדבר לאחר שנעשה מהם המחיצות קודם שהספיק לטלטל ביניהם אין בכך כלום כיון שבשעת עשיית המחיצה היתה שלא לדעת<sup>קכ</sup>:

**יז** אין לעשות מחיצה של בני אדם אלא בשעת הצורך וכשעת הרחק<sup>קכ</sup> ואם שכח הפני ברשות הרבים יותר טוב להולך שם תינקות והם יגביהו התפין מאליהם ויביאורו לבית<sup>קכ</sup> משעשה מחיצות של בני אדם ויביאנו גדול<sup>קכ</sup>.

והוא שאין התינוק יודע שחפץ זה הוא של אביו ולהנאת עצמו הוא מתכוין בהבאתו אותו שסבור שצמצא הפני ברשות הרבים אבל אם יודע שחפץ זה של אביו הרי הוא מתכוין מן הסתם בהבאתו בשביל אביו<sup>קכ</sup> וצריך כל אדם למחות בתינוק זה שלא יביאנו כמו שנתבאר בס' ש"ד<sup>קכ</sup> וכל שכן שלא יוליכו שמה כדי שיביאנו (והוא הדין אם החפץ הוא של אחר<sup>קכ</sup> והתינוק יודעו ומכירו ויביאנו אליו).

וכל זה באחרים אבל אביו<sup>קכ</sup> מצווה להנכו<sup>קכ</sup> ולגער בו ולהפרישו כשוראוהו מחלל שבת אפילו להנאת עצמו ואפילו באיסורי דברי סופרים כמו"ש בסימן שצ"ג<sup>קכ</sup> וכל שכן שלא יוליכו שמה כדי שיביאנו אפילו אין החפץ שלו:

**יח** כל הוקף<sup>קכ</sup> מחיצות שהפרוץ שבו מרובה על העומד אסור<sup>קכ</sup> וכאלו כולו פרוץ אלא אם כן כל פרצה מהם פחותה מג' טפחים<sup>קכ</sup> אבל אם הפרוץ כעומד שוה כשוה

**קט** סעף ב. וראה גם לעיל סי' שגג ס"א.  
**קטז** יבינו ירוחם נתיב א סוף ח"א. הובא בב"י סי' שלד סוף ד"ה וכתוב בהגהות מרדכי. וראה גם לעיל שם במסכת.  
**קצו** מ"א שם.  
**קצח** משהתע להחך.  
**קצט** סעף ב.  
**קכ** רש"י עירובין מו, ב ד"ה פרוץ עומד. ומלעיל סי' שמה ס"ו, שמן התורה מני בני מחיצות ולחו. וראה לקמן סי' שגג ס"ד, שבבבוי (אם אין לחו) צריך להיות עומד כפרוץ גם ברוח רביעית.  
**קכא** משנה עירובין מו, ב. מור וש"ע סי' ה'.  
**קכב** משנה שם מו, ב. רש"י שם מו, א ד"ה צריך שלא ידא. מו, ב ד"ה בערב מאי. רמב"ם הל' שבת פמ"ז ד"ו. שו"ע שם.

**קד** תוס' שם מג, ב ד"ה אילמא. מור וש"ע שם.  
**קה** פסקי עירובין למהר"ם מירומנטור סי' פג. הובא במרדכי רמז תצח. הנהגות אשרי עירובין פ"ד ס"ה. ב"י ודרכי משה ס"ק ב.  
**קו** ליישב קושיית נאמר מרדכי ס"ק ה מנ"ש לקמן סמ"ו.  
**קז** פסקי עירובין ומרדכי והנהגות אשרי שם. מ"א ס"ק יב.  
**קה** ראה אלהי רבה ס"ק יא.  
**קט** מ"א ס"ק יג ממשמעות הדום' שם מג, ב ד"ה אילמא.  
**קי** ריב"א שם ד"ה א"ל רבא. ש"ע ס"ו.  
**קיב** שבלי הלקט סי' קר. רמ"א ס"ו.  
**קיג** יבנות קוד, רע"א. סי' התרוגה סי' רשו. שבלי הלקט ויב"א שם.  
**קיד** שבלי הלקט ויב"א שם.  
**קיד** יבנות שם. רש"י שם ד"ה בעשה על דעת אביו. סי' התרוגה. ושבלי הלקט שם. מ"א ס"ק מו.

# הלכות עירובין שם ב

# תשלב

מותר <sup>קכז</sup> (כן במחיצות של שתי <sup>קכז</sup> בין במחיצות של ערב <sup>קכח</sup>) שכך היא הלכה למושג מסיני <sup>קכז</sup> שלא יהיה הרוב פרוץ ולא יהיה צריך הרוב עומד <sup>קכז</sup> ובלבד שלא יהיה במקום אחד פרוץ יותר מעשר אמות אבל עד עשר ועד בכלל מותר מפני שהוא כפתח <sup>קכז</sup>:

יטו אם עשה צורת פתח אפילו לפרעה יתירה מעשר מותר <sup>קכט</sup> מפני שאין כאן פרוץ כלל <sup>קכז</sup> כמה דברים אמורים בחצר ומבוי שיש בהם דורות ומקפים אותם לדירה ולא כשביל היתר לטול בלבד לכן מועיל בהם כשהיקף דירתם הוא על ידי צורת פתח מד' רוחות <sup>קל</sup> אבל בבקעה שבא לעשות בה היקף כדי להחזיר לטלמל בתוכו אינו מועיל מדברי סופרים <sup>קל</sup> כשבכל הד' רוחות מוקפות על ידי צורת פתח בלבד <sup>קל</sup> אבל אם ההיקף הוא כתיקונו אלא שיש בו פרצות יתירות על עשר מועיל בהן צורת פתח אפילו אם הפרוץ מרובה על העומד <sup>קל</sup>.

ויש אמורים <sup>קל</sup> שאין צורת פתח מועיל לפרעה יתירה מעשר אפילו בחצר אלא אם כן עומד מרובה על הפרוץ או ברוח שלישית של מבוי <sup>קל</sup> כמ"ש כס"י (שם"ג) [שם"ד] <sup>קל</sup> אבל לפרצת עשר מועיל צורת פתח אפילו פרוץ מרובה על העומד ואפילו כל הד' רוחות הן על ידי צורת פתח ואין בהן אלא עשר על עשר מותר <sup>קל</sup> אפילו בבקעה <sup>קל</sup> וטוב להוסיף לדבריהם אף על פי שהעיקר כסברא ראשונה:

ב מהו צורת פתח קנה מכאן וקנה מכאן <sup>קל</sup> אפילו אחד רחוק <sup>קל</sup> מחברו וקנה על גביהם אפילו אינו נוגע בהם <sup>קל</sup> אלא יש ביניהם כמה אמות <sup>קל</sup> ובלבד שיהיה גובה הקנים שמכאן ומכאן <sup>קל</sup> טפחים <sup>קל</sup> והיו מכוונים כנגד קנה העליון <sup>קל</sup> שאז דומה לפתח שהמשקוף ניתן על המזוזה וכן אם הולך קנה מרובקים מכנגדו אפילו כל שהוא פסול <sup>קל</sup> שאינו דומה לפתח <sup>קל</sup> ובן אם חיבר קנה עליון לשני קנים <sup>קל</sup> או לאחר מהם <sup>קל</sup> מן הצד ואינו נתון על גבו מלמעלה שאינו דומה לפתח שהמשקוף ניתן על גבי המזוזה מלמעלה <sup>קל</sup> ג"כ פסול.

המפולש רמז בצורת הפתח מכאן ולדו או קורה מכאן.  
**קלז** סעף א.  
**קלח** מ"מ ברשת הרמב"ם שם. סמ"ג הל' עירובין. סמ"ק ס"י רבב. שו"ע שם.  
**קלט** ראה רמ"א ס"י.  
**קמ** כרייתא עירובין יא, ב. מור וש"ע ס"א.  
**קמא** אוצ"ל: גבוה. שו"ת מרד"א מורדו במום עמוקים ס"י כה. כנסת הגדולה הנהיג הדבור. אליה רבה ס"ק מו.  
 תוספת שבת ס"ק כג. וראה גם מ"א ס"ק יח.  
**קמב** רב נתנן עירובין שם. רא"ש שם פ"א ס"ד. מור וש"ע שם.  
**קמג** רמב"ם הל' שבת פ"ז הל' י"ג. שו"ע שם.  
**קמד** רמב"ם שם. מור וש"ע שם. וברלקנן סב"ב.  
**קמה** משמעות רא"ש שם. מור וש"ע שם.  
**קמו** לבוש ס"א. וברלקנן נביו מן הצד.  
**קמז** ב"י ד"ה ומ"ש ויהיו מכוונים. מ"א ס"ק יט.  
**קמח** ב"י שם.  
**קמט** רב חסדא שם יא, א לפרש"י ד"ה מן הצד. רא"ש שם. מור וש"ע שם.  
**קנ** שו"ת מרד"ם מורמנבורג (לבוס ס"י שלז). הובא במרדכי עירובין רמז תתנ. שו"ע שם.  
**קנא** שו"ת מרד"ם מורמנבורג. רא"ש מרדכי שם. מ"י ס"ק ד.

**קנב** רב פפא שם מו, ב. מסקנת הגמרא שם מו, ב. מור וש"ע ס"ו.  
**קנד** משנה שם מו, ב. ר. כהנא אמר רב שם מו, ב. רש"י שם ד"ה הרי אמרו. מור וש"ע שם. וברלקנן ס"י.  
**קנה** קנה ברב המנוג שם מו, ב. (בעמוד מרובה על הפרוץ. וראה ב"י ד"ה ומ"ש בת בשת). רא"ש שם פ"א ס"ב כשה הראב"ד. מור וש"ע שם. וברלקנן ס"י.  
**קנו** רב פפא שם מו, ב. וראה לעיל ס"י שנה ס"ה, שכשש לו פסין הוא רק מודרבין.  
**קנז** ראה לקמן ס"י תרומה ס"ב.  
**קנח** משנה שם. מור וש"ע שם. וראה גם לעיל ס"א. לקמן ס"י שעב ס"י.  
**קנט** משנה עירובין ב, א. מור וש"ע ס"י.  
**קל** לבוש ס"י שער ס"א. מ"ז שם ס"ק א. וראה גם לקמן ס"י שער ס"י וס"ה. שו"ת צ"צ הא"ח ס"י מ אות ז.  
**קלא** מסקנת הגמרא שם יא, א. מור בשם הר"י בתוס' שם ד"ה אלימא. מ"מ הל' שבת פ"ז הל' ב' בשם הרשב"א. שו"ע שם.  
**קלב** ראה לקמן ס"י שער ס"ד.  
**קלג** רא"ש שם פ"א ס"ג בפרוץ הב'. מור וש"ע שם.  
**קלד** מור. לבוש ס"י.  
**קלה** י' יתעו שם לאוקומא קמא. רמב"ם הל' שבת פ"ז הל' ה'. הובא במור וש"ע שם.  
**קלו** מ"מ ברשת הרמב"ם שם. מ"א ס"ק ה'. והיינו כמבוי

# הלכות עירובין שסב"שסג תשלג

ואם עשה גם קנה אחר מכוון תחת העליון מכל מקום יש לשלוף קנה הפסול מפני מראית העין<sup>קנב</sup>.

ואם עשה חבל על הקנים יש אומרים<sup>קנד</sup> שאם הוא כרוך בראשי הקנים ממש שאינו בולט כלום מהקנים למעלה מהחבל כשר אף על פי שאין החבל נתון על גבי ראשי הקנים ממש אלא כרוך שם על צדיהם וטוב להחמיר לכרכו על גבי ראשי הקנה ממש<sup>קנה</sup>:

**כא** הקנים שמכאן ומכאן צריכים שיהיו חזקים לקבל דלת כל שהוא אפילו של קש<sup>קנה</sup> או של קנים<sup>קנד</sup> אבל קנה העליון די בכל שהוא ואפילו הוא של גמי<sup>קנה</sup>:

**כב** שער העשוי בעיגול ככיפה אם יש גובה<sup>א</sup> טפחים כרגליו הדיינו קודם שיתחיל להתעגל מתיר משום צורת פתח<sup>קנה</sup>:

## שסג דיני מבוי ולחי וכו' מ"ד סעיפים:

**א** כבר נתבאר בס' שמו"ה<sup>א</sup> שמן התורה כל מקום שיש לו ג' מחיצות ופרוץ במילואו ברוח רביעית הוא רשות היחיד גמורה<sup>ב</sup> אם פרוץ לכרמלית<sup>ג</sup> שאין רבים בוקעים שם ואף אם פרוץ לרשות הרבים שדינו בכרמלית הרי מותר לטלטל בכרמלית מן התורה כמו ברשות היחיד<sup>ד</sup> אלא שחכמים אסרו הטלטול בזה בין שפרוץ לרשות הרבים בין שפרוץ לכרמלית<sup>ה</sup> מפני שדומה קצת לרשות הרבים<sup>ו</sup> כיון שפרוץ במילואו<sup>ז</sup>.

לפיכך התירו כשעשה איזה תיקון במקום הפרצה<sup>ח</sup> אפילו תיקון שאינו מועיל מן התורה כגון להניח קורה<sup>ט</sup> או רחבה טפח<sup>י</sup> על פתח המבוי הפתוח לרשות הרבים או לכרמלית שבקורה זו אין אומרים בה מן התורה<sup>יא</sup> פי תקרה יורד וסותם הואיל ואין ברחבה ד' טפחים אין שם תקרה עליה<sup>יב</sup> כמ"ש בס' שמו"ה<sup>יג</sup> ואף על פי כן מועלת במבוי מדברי סופרים הואיל וגם איסור הטלטול בו אינו אלא מדברי סופרים מפני שדומה קצת לר"ה וכיון שיש קורה על פתחו יש בוה היכר<sup>יד</sup> וזכרון לרואים שיכירו וידעו שתקנת חכמים היא קורה זו במבוי זה ולא יתהלך להם ברשות הרבים<sup>יז</sup>.

וכן הקילו במבוי<sup>יח</sup> להתירו בלחי<sup>יט</sup> שעביו ורחבו כל שהוא וגבהו<sup>כ</sup> טפחים<sup>כא</sup> שעמידנו

**קנב** תשובת רבי אליהו מנרתי שם. מ"א ס"ק ב.  
**קנג** מ"ז ס"ק ד (ממשמנות רש"י שם יא, א ד"ה פן הצד).

**קנד** אלה רבה ס"ק פז.

**קנה** ראה אבן העזר. תוספת שבת ס"ק כט.

**קנה** רב הסדא שם יא, ב מור וש"ע ס"א.

**קנו** מור וש"ע שם.

**קנז** ירושלמי עירובין ס"א ה"א. ש"ת ר"ב"ש ס' תה. ש"ע שם.

**קנה** עירובין יא, ב כחכמים מור וש"ע ס"ב. וראה לקמן ס' שסג מ"ז ס"ק א מ"ב מ"ב ומבוצין שם. לקמן ס' תה מ"ב ס"ג שלענין החובטן סמכין על רבי מאיר שהקדים להשלים.

## סימן שסג

**א** סעף ג. וראה גם לקמן ס' שסג ס"א.

**ב** מור.

**ג** מ"ג הל' שבת פ"ז הל' ב בשם יוש מהלקים. כ"ט שם בשם הרמ"ך. מ"ז ס"ק א.

**ד** כ"ז בתחלת הסימן. ובעליל ס' שנה ס"ג.

**ה** רש"י ריש עירובין. מור וש"ע ס"א.

**ו** רבינו יהונתן ריש עירובין.

**ז** לבייש ס"א. וראה לקמן ס' שסג ס"א.

**ח** רבינו יהונתן שם.

**ט** רש"י שם. מור וש"ע שם.

**י** משנה שם יא, ב לחי או קורה.

**יא** משנה שם יג, ב מור וש"ע ס"ז. ובעליל ס"ג.

**יב** רב יהודה שם יב, ב רבנ"ם הל' שבת פ"ז הל' ט.

**יג** תוס' שם פז, א ד"ה קורה. רא"ש שם פ"ח ס"ז. רשב"א

בעמדת הקדוש שער א ס"א. הובא בב"י ס' שו"ת

ד"ה מותר להשתמש. לקמן שם ס"ז. לעיל ס' שסג ס"ז.

**יד** סעף ח.

**טו** עירובין יב, ב ובכ"מ רבנ"ם פ"ז הל' ח.

**טז** רש"י דף ג, א ד"ה משום היכר.

**יז** ראה תוס' שם ה, ב ד"ה אינו דין.

**יח** משנת שם יא, ב לחי או קורה. גמרא שם. מור וש"ע

ס"ג.

**יט** חשונה שם יד, ב מור וש"ע שם.